

mimarlıkta malzeme

Üç Aylık Mimarlık ve Yapı Malzemeleri Dergisi • Yıl: 1 • Sayı: 2 • Yaz 2006

proje / detay

**Taş Yerinde Ağırdır
Kilis - İslambey Konağı
Tasarımda Malzeme-Malzemedeki Tasarım!**

ocak

Doğallık ve Yapaylık

inceleme / kuram

**Türkiye'de Tarihi Yapılarda
Malzeme Koruma Sorunları**

eleştiri / kuram

**Sarıp Sarmalayan Malzeme;
Teknik Tekstiller**

mevzuat

**İnşaatta İş Sağlığı ve Güvenliği:
Avrupa'daki Güncel Gelişmelere Bakış**

görüş

Ahşap Yapılarda Yangın Riski

SUNUŞ

Merhaba... / Fehiman Yurttaş3

HABERLER

Yayın Dünyasından: Corbusier'in Chandigarh'daki Mirası ve Betonun Korozyonu	4
Liquid Stone New Architecture in Concrete	6
Geçmişten Geleceğe Anadolu'da Malzeme ve Mimarlık	6
Çizimlerle Bina Yapım Rehberi	7
Fuarlar	8
Sektörden Kısa-Kısa	10
Fütüristik Mimari ve Geleceğin Enerjisi: Güneş Enerjisi	10
Tırmanma Duvarı	11
Archiprix-Türkiye 2006	12
Kentle Buluşma Noktasını Öğrenciler Tasarlayacak	12
Cam Alüminyum Öğrenci Proje Yarışması	12
Yapıda Cam / <i>Gönül Mağğönül</i>	13
Yeşil Çatılar / <i>Atilla Gürses</i>	19
Yanlışla-Doğru Arasındaki Doğru Çizgi / <i>Burç Ekser</i>	23
İMSAD-İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği	26

14

Roma devrine ait koku şişeleri (M.S 2.yy)

Ağustos 2006 • Yıl: 1 • Sayı: 2 • Yayın Tarihi: Yerel, süreli

Yayıncı
TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi

Sahibi
TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi adına
Eyüp Muhcu

Yayın Koordinatörü ve Yazı İşleri Sorumlusu
Fehiman Yurttaş

Yayın Kurulu
Firuzan Baytop, Bülend Ceylan, Halit Yaşa Ersoy,
Mehmet Şener Küçükdoğu, Leyla Taraçan,
Canan Taşdemir, İbrahim Uysal,
Fehiman Yurttaş, Sami Yılmaztürk

Bilin Kurulu
M. Süheyl Akman, Murat Eriç, Halit Yaşa Ersoy,
Erol Gürdal, Mehmet Ş. Küçükdoğu,
Leyla Taraçan, Canan Taşdemir

Deneyim Kurulu
Ahmet Kurtoğlu, Bülend Tuna, Doğan Hasol,
Emine Erdoğan, Gönül Mağğönül, Hasan Cevad Özdiç,
Mehmet Bozkurt, Neval Aksoy, Nuran Yener,
Ruhî Kalesioğlu, Süleyman Mazlum, Uğur Tarhan

Yayın Yönetim ve Yazışma Adresi
Yıldız Sarayı Dış Karakol Binası, Barbaros Bulvarı
34349 Beşiktaş-İstanbul
Tel: 0212 227 69 10 Faks: 0212 236 65 28
e-posta: mimarlikmalzeme@mimarist.org
http://www.mimarist.org

Görsel Yönetim
Zehra Şenoğuz

Ofis Hizmet
Ekol Tanıtım
Öndöküz Mayıs Cad. No: 32/12 Şişli 34360 İstanbul
Tel: 0212 212 68 02 (pbx) Faks: 0212 212 69 12
e-posta: ekofanitim@superonline.com

Baskı-Cilt
MÜ-Ka Matbaası, İstanbul
Tel: 0212 549 68 24

Baskı Tarihi
Eylül 2006

Dağıtım
Tele Kurye

Reklam ve Yayın Organizasyon
Mimarlık Vakfı İktisadi İşletmesi
Recep Paşa Cad. Nimet Abalı İş Merk. No: 18 K.2
Taksim 34437 İstanbul
Tel: 0212 253 45 35 pbx Faks: 0212 253 43 04
e-posta: mivisiletme@superonline.com

Fiyat: 7,50 YTL
Yıllık aboné ücreti: 26,00 YTL
Öğrencilere % 50 indirim uygulanır.

"mimarlıkta malzeme" dergisi Mimarlar Odası üyelerine ücretsiz olarak gönderilir.
Yazılarda ileri sürülen görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.
Kaynak belirtilmek koşuluyla alıntı yapılabilir.

54
Kils, İslamboy Konağı

62
Bilgi Üniversitesi Dolapdere binası.

DOSYA

Yapaylık ve Doğallık / Leyla Tanaçan	32
Gereçle Düşünmek... / Cengiz Bektaş	34
Bir Sınır Sorunu Olarak Doğal ve Yapay / C. Abdî Güzer	37
Yapaylık / Doğallık - Doğal Olarak Yapaylık; Mimarlık İpek Yürekli - Arda İncioğlu - Deniz Aslan	40
Mimarlıkta Bir Değerlendirme Ölçütü Olarak Doğallık-Yapaylık / Ahmet Tercan	44

31

PROJE VE DETAY

Taş Yerinde Ağırdır / Nevzat Sayın	49
Taş-TOPRAK-Ahşap YAŞAM-ÖLÜM Dönüşüm / Feyza Cansever	54
Tasarımda Malzeme-Malzemede Tasarım! / Elif Özdemir	62

49

İNCELEME / KURAM

Türkiye'de Tarihi Yapılarda Malzeme Koruma Sorunları / Başak İpekoğlu - Hasan Böke	68
---	----

68

ELEŞTİRİ / KURAM

Sarp Sarmalayan Malzeme; Teknik Tekstiller / Hale Gezer	76
---	----

76

MEVZUAT

İnşaatta İş Sağlığı ve Güvenliği: Avrupa'daki Güncel Gelişmelere Bakış / Tuğçe Selin Tağmat	83
Eurocode Üzerine... / Fehiman Yurttaş	87

83

GÖRÜŞ

Ahşap Yapılarda Yangın Riski / Ceyhan Eren	89
Şantiyelerde Malzeme Zayıflığı ve Önlemenin Yolları / Firuzan Baytop	94

89

Mimarlıkta Bir Değerlendirme Ölçütü Olarak Doğallık - Yapaylık

■ Ahmet Tercan ■

Mimarlıkta doğallık ve yapaylık kavramlarının tanımlanmasında ontoloji kökenli temel bir çelişki yer almaktadır. Mimarlık, esas itibarıyla, insanoğlunun, doğa üzerinde hâkimiyet kurma veya doğayı denetim altına alma eylemidir, doğaya, doğal çevreye bir müdahaledir. Hepimizin "doğal" olarak nitelendireceği basit bir taş duvar dahi, aslında doğal çevreyi ve doğadaki duyarlı ilişkiler sistemini etkileyen yapay bir fiziksel öğedir. İnsanoğlu kendi çevresini yaparken, işin doğası gereği, doğal olanın yerine yapay çevreyi oluşturur. Öte yandan doğal olanı dönüştürerek, yerine kendi yapay çevresini oluşturan insanoğlu, bunu yaparken temel referans ve kaynak olarak yine doğayı alır. Doğada var olan yasalar, ilkeler, etkiler ve ilişkilere göre kendi çevresini, yine doğada bulunduğu malzemeleri değiştirerek, dönüştürerek yapar. Başka bir deyişle, Mimarlık, doğanın bilgisi ve imkânları ile yapay çevreyi yaratır. Temelde geleneksel mimarlık sonrasında açığa çıkararak tanımlanan bu çelişki, hem çok tanıtık, hem karmaşık özellikler içerdiği için tartışmakta yarar vardır.

Mimarlıkta yapay ve doğal kavramları arasında bu anlamda tek yönlü bir karşıtlık ve nedensellik ilişkisi, bir tür kuramsal tutarsızlık oluşturur. Yeniden doğal taş duvar örneğine geri dönecek olursak, duvarın "doğal" olarak tanımlanması görsel algılama ve ontolojik ön kabullere dayanır. Oysa taş duvarın ilk algıda uyandırdığı doğallık etkisi sorgulamaya açıktır: Söz gelimi, yüzlerce kilometre uzaklıkta, derin kraterler oluşturmuş taş ocağı alanlarından, patlayıcı kullanılarak kopartılmış, kompresörlerle parçalanmış ve dev kamyonlarla taşınmış taş malzeme salt algısal özelliklerinden dolayı "doğal" ka-

Sandalye La Marie Ghost,
Philippe Stark, 1998.

bul edilebilir mi? Veya malzemenin tam aksi koşullarda, yerel olanaklarla temin edildiğini varsayalım; çevrede bulunan doğal taş kullanılarak yapılmış bir duvar, içinde bulunduğu bağlam ile kurduğu ilişkinin niteliğinden bağımsız olarak doğallık ölçütlerini karşılanmış sayılır mı? Öte yandan metal tel kafes içinde, henüz dönüşmemiş olmanın verdiği potansiyelle, her an "doğaya karışmaya hazır" doğal taşların oluşturduğu bir duvarın anlamı ve şiirselliği ise geleneksel taş duvardan çok farklıdır şüphesiz.

Mimarlıkta doğallık – yapaylık ikilemi insanlığın "uygarlaşma" süreci ile birlikte evrilmiştir. Heidegger, özellikle Batı uygarlığının kolektif bilinçaltında, doğa ile insanlığı arasındaki mücadeleden kaynaklanan, "doğal olan"a karşı derin bir korkunun yer aldığını söyler ve Batı Avrupa dillerindeki "oda" kavramının, eski germen dilinde ormanı temizlemek, ilkeli, doğal fethetmek ve "uygarlaştırılmış yer" anlamlarında kullanılan *rum* sözcüğünden geldiğini anlatır.

Uygarlık tarihi, çağlar boyunca yeni yaşam alanları oluşturmak amacı ile doğal çevrenin yok edilmesine tanıklık etmiştir. S.J. Pyne, Amerika'da Yangın adlı kitabında, Amerika kıtasındaki ormanların 16.yüzyıla kadar sistematik olarak –avcılık amaçlı- yakılışını belgelerle anlatır. Bugünkü ormanlar ise –ironik biçimde- gemi ve barınak yapımında malzeme olarak kullanabilmek için ağaçların büyümesine izin verilmesi ile yetişmiştir.

Batı uygarlığının, kadim tarihinin mirası olarak, doğal ile ilkeli koşul kabul etmesi kentsel – mimari çevre oluşumu kalıplarında da belirleyici olmuştur. Ortaçağ Batı Avrupa kentleri, kendi içinde tutarlı gerekçelerle, doğayı dışlayan bir yapma çevre yaratmışlardır. Kent içinde doğal unsurlardan olabildiğince arınmış bir ortam oluşturma dürtüsü, yeşil bitkilerin ancak saksılarda yetiştirilerek "uygar" dünya ile uzlaşmasına izin vermiştir.

Klasik dönem Fransız formal bahçe geleneği ile İngiliz peyzaj düzenleme yaklaşımı arasındaki karşıtlık da aynı epistemolojik çerçeve içinde farklı bir anlam kazanır: Doğal elemanları rasyonel bir geometrik kurgu içinde ele alan Fransız ekolü, bir tür tek odaklı kavrayıcı üst söylem oluşturur. Geometrik düzenlemeler yerine doğanın organik düzenini idealize eden ve var olan yapısal kurgusu içinde doğayı -yeniden tasarlayarak- oluşturan İngiliz bahçecilik

TAŞ BAHÇE
Montpellier Evleri,
mimar Édouard
François, Fransa.

Montpellier'de taş yapı olarak kurgulanmış bir konut bloğunda dış duvar kullanımına verilen görünüm.

Kavisli konut bloğu genel görünümde yumuşak bir yay çiziyor (yanda).

Prefabrik duvar panellerinin dış cephesi, kaplama oluşturacak şekilde adapte edilmiş çelik set perde kafeslerinden oluşuyor. Meydana getirdiği etki göz korkutucu bir jeolojik görünüm olsa da neticede bitki örtüsü duvarları yumuşatıp hareketlendiriyor (altta).

Villa Savoye, Poissy,
Le Corbusier.

geleceği ise doğallık – yapaylık kavramına kaba bir tür görgüçülüğü aşan bir yaklaşım getirir.

Japon kültürünün farklı dönemlerine ait grafik gösterimlerde doğa, iki düşey çizgi olarak, uygarlık ise bu iki dik arasında konumlanmış yatay bir çizgi biçiminde ifade edilir. Bu anlatım, esas itibarı ile doğal – yapay kavramlarının epistemolojik bir soyutlamasıdır. Bugün de geçerli olan mimarlık bilgi kuramlarında yatay elemanların bağlamla kurdukları ilişki doğal – yapay sorunsalı açısından da belirleyici konumdadır. Zaha Hadid'in mimarisinde doğa ve yer çekimi ile oluşturulan devingen kurgu bu çerçevede Wright'ın düşey ve yatay hatları ile kıyaslanacak kadar "organiktir."

1920'lerin romantik rasyonalizmi içinde Le Corbusier, Yeni bir Mimarlığa Doğru da; "Mimarlık, kendi evrenini yaratan insanın doğaya karşı manifestosudur" der. Mimarlığın insanın yaratıcılığını ve aklını temsil ettiğini anlatan kitap, mimarlık eserinin geometrik ve tektonik özellikleri ile doğal olandan ayrışması gerektiğini özellikle vurgular. Villa Savoye'da ağaçların arasından geçen bir yolla erişilen kırsal bir çevrede, Le Corbusier doğal olanla yapay olanı geleneksel bağımlılık ilişkilerinden arındırarak yeniden kavramsallaştırır. Yol boyunca otomobilin geniş pencerelerinden ağaçları izleyerek yaptığı yolculuktan sonra, merdivenin düşeyliği yerine yatay hareketi sürdüren bir rampa ile tera-

sa çıkmayı daha doğal bulur. Terasta dolaşırken beyaz beton kolonad çevredeki doğal doku ile bir yandan karşıtlık oluşturur, bir yandan çerçevelediği peyzaj aracılığıyla otomobilin penceresinden görülen manzara deneyimine gönderme yapar. Yapının iç mekânında ve düzenlemelerinde de doğa ve insan vücudunu referans kabul edilmiştir. Diğer yandan, Villa Savoye'nin rasyonalist ve teknoloji-iyimser tavrı içinde doğa ile kurduğu ilişkiden farklı olarak Le Corbusier'nin savaş sonrası dönemi yapısı Ronchamp Şapelinde - belirli bir yadsıma tavrı ve duygusallıkla yöneldiği mimetik doğa yorumuna rağmen- mimari bağlamının temeli yunan tapınak yapılarının çevreleri ile kurdukları ilişki geleneğine kadar uzanır. Dolayısı ile yapaylık -doğallık kavramlarına mimari ifade açısından çok farklı yaklaşan bu iki yapı mimari düşünce açısından benzer bir tutarlılık ortaya koyarlar.

Hegel, doğayı düşüncenin maddeye dönüştüğü alan olarak tanımlamış ve temel doğurucunun mimari varlığın arkasındaki düşünce olduğunu vurgulamıştır. Mimarlıkta doğal veya yapay değerlendirmesi, mimari düşüncenin bu anlamda kendine özgü kavramsal niteliklerine bağlıdır. P. Stark, La Marie Ghost sandalyesini, doğal malzeme kullanmamak ana fikri üzerinden tasarladığını söyler; Ahşap malzemeyi dışlama düşüncesini vurgulamak için sandalyeyi tümüyle şeffaf pleksiden üretmiş, adeta var olmayan -hayalet- bir

Şirket yönetim binası,
Surrey, İngiltere

Natural versus Artificial as a Tool of Evaluation in Architecture

An ontological paradox is to be defined, dealing with natural and artificial in the Architecture, that is in a way the debate between man and nature. A simple, so called, natural stone wall is in fact an artificial component that disturbs the natural setting and the traditional balance of nature. Man creates his artificial environment thought epistemology of nature.

The positivist reciprocity in terms of natural and artificial in Architecture is no longer coherent since the break in tradition with Modernism. On the other hand the pre-conceptions of traditional world continue to be the major set of criteria for perceptions, challenged by the fragmented architectural discourse of after modernist period.

The only possible coherency in the critics of natural and artificial in Architecture is in the revitalization of basic values in architecture, as design thinking, ethics and care for environment.

malzemeyi kullanmıştır. Doğaya karşı saygının, malzemenin ve tasarımın olanaklarını inandırıcı biçimde genişletilerek, ifade edildiği bu "plastik" sandalyenin birçok ahşap üründen daha doğal ve hakiki olduğunu söylemek mümkündür.

Kavramsal ilişkilerin gerçekte olan bağlarını yeniden tanımlandığı, karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin çözüldüğü, yeni kuramlarının egemen olduğu modern ve özellikle modern sonrası dönemde, Mimarlıkta doğallık ve yapaylık kavramlarını, mimarlığın bilgi alanındaki kavramsal ilişkileri çerçevesinde ele almak ontolojik açıdan daha tutarlı ve anlamlıdır. Mimarlıkta söz konusu tutarlılık ise ancak, doğallık - yapaylık kavramlarının, özerk ve parçalanmış algısal söylemler yerine, mimarlığın, var olduğu bağlamla kurduğu ilişkinin niteliği üzerinden okunması ile sağlanabilir. Mimari değerlendirme bilincini ve düzeyini yükseltecek unsur, bu anlamda tanımlanabilecek boyutların - çevre ve etik değerler gibi- mimari tasarımda temel ölçütler olarak geçerli kılmasıdır...■

Ahmet Tercan, Doç. Dr., MSGSÜ